

L'àlbum de família dels artistes

Francesc Serra va retratar bona part dels creadors de principis del segle XX als seus espais de treball

L'ARTISTA AL SEU TALLER FOTOGRAFIES DE FRANCESC SERRA

Curadors: Glòria Bosch i Rafel Torrella

Procedència: Arxiu Fotogràfic de Barcelona

Lloc: Palau Solterra de la Fundació Vila Casas

Adreça: carrer de l'Església, 10, Torroella de Montgrí

Dates: fins al 17 de maig de 2015

El taller era allà on fos que la inspiració els agafés treballant. Podia ser l'habitació reservada per a aquest fi, una estança en general desordenada, caòtica, coberta de cendra, però tot sovint feia el mateix servei un racó de jardí, el divan del menjador, el terrat de casa, si feia bo, un tros de vorera regada per la pluja o una cadira de balca plantada davant el cavallet al mig del carrer. Els artistes poden ser gent molt maniàtica i al mateix temps molt franciscana, però tenen la particularitat que, sigui quin sigui l'aspecte que adoptin als seus tallers, fan pensar sobre l'estatus de l'art fins i tot quan només fan veure que treballen. Davant les fotografies de Francesc Serra i Dimas (Barcelona, 1877-1967) que ara arriben al Palau Solterra de Torroella de Montgrí (Baix Empordà), és difícil no interrogar-se sobre els espais de la creació, sobre el llinar entre allò públic i allò privat, sobre la construcció d'un determinat imaginari del geni artístic, sobre la naturalesa mateixa de l'art.

La mirada a vegades s'entreté en objectes insignificants i aparentment absurds que s'infiltra en l'aspiració a la noblesa d'aquesta mena de composicions: l'abric de pells que cobreix el piano de Carles G. Vidiella, els diaris rebregats sobre la butaca on reposa amb gran rectitud Josep de Togores, el calendari de paret anodí rere el solemne escriptori d'Antoni Nicolau Parera, les figuretes mallorquines de Joan Miró dalt d'un prestatge coronat amb una bandereta catalana i una altra de republicana. Hi ha també determinats elements que introdueixen o bé el joc o bé la intriga en l'escena representada. Penso, és clar, en aquest bagul on s'han ficat per fer broma Xavier Nogués i Domènec Carles, però també en els peus descalços i enfangats d'Apel·les Mestres mentre rega amb tanta despreocupació les plantes del pati, i sobretot en les dues portes entreobertes al fons de la

peça on és presentat Feliu Elias assegut en un balancí, de sobte d'aspecte tan sinistre, com si acabés de cometre un crim.

No es pot saber del cert si per a Francesc Serra aquestes fotografies eren un pretext per fer negoci o per fer amics, però el cas és que la seva proposta de retratar als seus tallers els artistes que ja solia freqüentar a les galeries per a les quals treballava va ser acollida amb reticència, primer ("vols dir que no aniries millor tractant amb toreros i ballarines?"), va suggerir-li Joan Brull), però aviat amb l'en-

Indagacions formals

A l'altre espai que la Fundació Vila Casas té a l'Empordà, el Museu d'Escultura Can Mario de Palafrugell, es poden visitar fins al 24 de maig tres exposicions simultànies, de Tom Carr (*Dualitats*), Rosó Cusó (*Solsticis*) i Marta Vergonyós (*Blueism*). Tom Carr (en la imatge) planteja una indagació sobre la forma primera, ideal i matemàtica, que remet a una cerca de la gènesi de la bellesa. Rosó Cusó se serveix de rosetons medievals per explorar les transformacions estacionals de la naturalesa. I Marta Vergonyós presenta un relat visual sobre l'auge i el declivi de la llum.

tusiasme de qui reconeix en el talent d'un bon fotògraf la porta cap a la immortalitat. D'aquella proposta van néixer dues sèries postals amb el títol *Nuestros Artistas*, datades del 1905 i el 1915, pensades per popularitzar entre el públic no només les obres d'art, sinó també el rostre i l'entorn dels seus autors. Amb alguns hi va estrènyer tant la relació, que gairebé es pot dir que van anar envellint davant la seva càmera, com Joaquim Sunyer,

Artifici i naturalitat. La majoria d'artistes que va fotografiar Francesc Serra van ser també amics seus, i sovint es van prestar a una certa representació del geni. No és el cas de Josep Mir (al costat), desimbolt al seu taller, o d'Olga Sacharoff, quasi absent. Joaquim Sunyer va posar amb tota la família. Serra hi apareix al costat, a punt de fotografiar un eclipse de sol des del terrat de casa seva.
FRANCESC SERRA / ARXIU FOTOGRÀFIC DE BARCELONA

ció (Joan Baixas, Rusiñol, Meifrèn, Baixeras)... A vegades fins i tot al menjador privat, envoltats de la família, com Antoni Vila Arufat o Joaquim Sunyer, retratat amb els nens i la senyora, guarnida amb la bata i les sabatilles d'estar per casa. Uns quants s'han prestat a la representació d'un petit drama sobre la creació: la mirada audaç, el pinzell a punt, l'actitud vigilant de qui és en trànsit de rebre una revelació celestial; n'hi ha d'altres, però, que es resisteixen a un tal artifice i no poden ocultar una certa impaciència en el posat, com Torres-Garcia, Enric Casanovas o Lluïsa Vidal, i encara n'hi ha algun, com el superb Modest Urgell, que accepta col·locar-se davant un dels seus quadres, sí, però perfectament conscient que no existeix mediació divina, que l'únic artista aquí és ell.

Pel que sembla, cap d'aquests models considerava Serra un intrús, sinó un "company de camí" a la presència del qual estaven perfectament avesats. De fet, format com a dibuixant i gravador, es va decantar per la fotografia d'art seguint un consell de Joan Brull, "un home molt culte i molt sensat", com el descriuria a Sempronio en una entrevista a *Destino* el 1961. "Deixa la litografia, que té els dies comptats, i fes com els anglesos: dedica't a les tricromies", va proposar-li mentre li ensenyava unes magnífiques reproduccions de pintures seves. Des d'aquell dia, i amb l'única assistència d'un manual francès, Serra va convertir-se en un dels especialistes en la reproducció d'obres d'art més sol·licitats de Barcelona. El seu fons, format per unes 50.000 imatges, es conserva a l'Arxiu fotogràfic de Barcelona, que el valora com el gran successor d'Adolf Mas. *

els Llimona o Iu Pascual, amb la mateixa rapidesa implacable amb què canviava també l'escenari artístic i una nova generació substituïa la precedent. Observant la col·lecció sencera que es presenta al Palau Solterra, procedent de l'Arxiu fotogràfic de Barcelona, hi ha la rara sensació de trobar-nos davant l'àlbum de família dels artistes i intel·lectuals catalans de l'època, a l'estil de les icones visuals de Nadar, amb la

diferència que potser nosaltres no n'hem sabut preservar tan bé la memòria, i de molts d'ells en tenim un coneixement molt vagüe.

Serra no els citava al seu estudi fotogràfic, sinó que els anava a trobar en el seu propi ambient: al seu taller (Casas, Nonell, Mir), a la galeria on acabaven d'obrir exposició (Olga Sacharoff), davant d'algun dels edificis que havien projectat (Domènech i Montaner), al tros de paisatge on buscaven inspira-

E

El retrat que Francesc Serra va fer d'un joveníssim Albert Ràfols-Casamada el 1955 serveix de punt de partida d'una mostra complementària, amb retrats d'artistes actuals al seu taller fets per Ramon Manent

Girona